

УДК 658.012

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СТВОРЕННЯ ЦІННОСТІ В МАШИНОБУДІВНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

КОСТЯНТИН БЕЗГІН,

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту
Донецького національного університету

У статті проаналізовано стан розвитку інноваційних процесів створення цінності в машинобудівній галузі України, на базі якого надані науково-практичні рекомендації щодо подальшого вдосконалення державної інноваційної політики в цій сфері.

Ключові слова: цінність, додана вартість, технологічний уклад, інноваційний процес, високотехнологічна продукція.

Постановка проблеми. Процеси створення цінності на більшості вітчизняних машинобудівних підприємств потребують оновлення основних виробничих засобів, залучення нових організаційно-управлінських та інженерних технологій для підвищення власної конкурентоспроможності на вітчизняному й зарубіжних ринках. Проте низька адаптивність до зовнішнього середовища, незадовільний фінансовий стан, низький рівень якості систем управління тощо є причинами інвестиційної непривабливості та неможливості практично реалізувати інноваційні трансформації, які орієнтовані на створення цінності загальносвітового рівня якості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі значну увагу розвитку інноваційних процесів приділяють зарубіжні та вітчизняні вчені, серед яких можна виділити праці С. Валдайцева, А. Віна, В. Гейця, А. Гойка, Л. Гохберга, С. Гріна, С. Джонса, П. Завліна, А. Загороднього, С. Ільєнкової, А. Казанцева, Г. Калитича, В. Ковальова, Н. Краснокутської, М. Крупки, О. Кузьміна, О. Лапко, Р. Левітта, І. Лукінова, Л. Мінделлі, Р. Фатхудинова та інших. Незважаючи на велику кількість наукових праць і значні досягнення в теорії та практиці управління інноваціями, є частина питань, які залишаються постійним об'єктом дискусій.

До таких належать, зокрема, питання специфіки інноваційних процесів в окремих галузях.

Мета роботи - аналіз інноваційних процесів у вітчизняному машинобудуванні, розробка рекомендацій із удосконалення державної інноваційної політики в цій галузі.

Виклад основного матеріалу. Машинобудування є одним із ключових секторів економіки країни, основним призначенням якого є забезпечення устаткуванням підприємств інших видів економічної діяльності, перш за все, переробної промисловості. Від рівня розвитку машинобудування суттєво залежить ефективність виробничого потенціалу країни, продуктивність праці, енерго- та матеріалоємність ВВП, якісний рівень його відтворення та промислова безпека країни.

Протягом 2004-2008 рр., незважаючи на перевищення масштабів введення нових основних засобів (ОЗ) над обсягами амортизаційних відрахувань, розвиток галузі супроводжувався низкою проблем (табл. 1). Зважаючи на ступінь зносу ОЗ, який у 2008 р. у середньому у сфері машинобудування перевищував 65 %, обсяги введення нових ОЗ, вочевидь, є недостатніми, найгірша ситуація у виробництві транспортного устаткування, де ступінь зносу ОЗ перевищує 72 %. Застарілі виробничі потужності багатьох підприємств галузі не дають змоги наповнити внутрішній ринок та задовольнити попит товарами національного виробництва.

Таблиця 1. - Амортизація та відтворення основних засобів у машинобудуванні України в 2004-2008 рр., млн грн [1]

Вид промислової діяльності	Роки	Амортизація	Уведення нових основних засобів	Ліквідація основних засобів	Ступінь зносу ОЗ, %
Машинобудування:	2004	1704,4	2232,9	6001,0	57,9
	2005	1853,2	1835,0	534,3	61,5
	2006	2200,1	2307,8	808,3	63,7
	2007	2652,8	3385,2	605,9	68,4
	2008	3208	4576	859	65,8
виробництво машин та устаткування;	2004	7811,1	8143,7	2953,4	59,9
	2005	809,0	693,0	254,1	58,9
	2006	903,6	879,6	348,7	61,6
	2007	1123,1	1224,7	282,7	60,2
	2008	1095	1686	356	62,2
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування;	2004	450,3	6,7	164,6	53,5
	2005	501,3	555,3	182,4	59,6
	2006	541,3	707,4	171,2	58,5
	2007	653,5	917,5	133,2	56,6
	2008	834	1394	211	56,0

Продовження табл. 1

Вид промислової діяльності	Роки	Амортизація	Уведення нових основних засобів	Ліквідація основних засобів	Ступінь зносу ОЗ, %
виробництво транспортного устаткування	2004	473,0	542,8	140,2	58,5
	2005	543,0	586,8	97,8	65,7
	2006	755,2	720,8	288,4	68,3
	2007	876,3	1243,1	190,0	77,0
	2008	1279	1496	293	72,4

Динаміка вартісної структури валового випуску виробництва машин та устаткування протягом 2001-2008 рр. свідчить про збільшення частки проміжного споживання створюваної цінності та зменшення частки валової доданої вартості, що є негативною тенденцією й може вказувати на зниження частки про-

дукції вищих технологічних сходинок (табл. 2). Причому в структурі валової доданої вартості (ВДВ) за цей період фактор праці переважав над фактором капіталу, тобто основна маса новоствореної цінності йшла на оплату праці, а можливості розширеного відтворення були обмежені.

Таблиця 2. - Динаміка вартісної структури валового випуску виробництва машин та устаткування протягом 2001-2008 рр. [2]

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Проміжне споживання	65,7	66,9	70,2	74,5	74,5	73,4	71,6	75,9
Оплата праці найманих працівників	17,9	17,4	18,5	13,5	12,2	12,4	12,0	11,8
Валовий прибуток, змішаний дохід	8,8	7,3	3,6	7,7	4,9	4,2	7,1	2,3
Інші податки (за винятком субсидій)	0,4	0,7	0,5	0,5	0,5	0,4	0,3	0,3
Валова додана вартість	27,1	25,4	22,6	21,7	17,6	17,0	19,4	14,4
Податки (за винятком субсидій)	7,2	7,7	7,2	3,8	8,1	9,6	9,0	9,7
Валовий внутрішній продукт	34,3	33,1	29,8	25,5	25,5	26,6	28,4	24,1
Випуск товарів та послуг	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Обсяги промислового виробництва машинобудівної продукції в 2000-2008 рр. постійно зростали (2000 р. - 115,3 %, 2001 р. - 118,8 %, 2002 р. - 111,3 %, 2003 р. - 135,8 %, 2004 р. - 128,0 %, 2005 р. - 107,1 %, 2006 р. - 111,8 %, 2007 р. - 128,6 %, 2008 р. - 108,6 %). Падіння промислового виробництва на підприємствах машинобудування в 2009 р. порівняно з 2008 р. становило 45,1 % за рахунок зменшення обсягів машинобудування у виробництві транспортних засобів та устаткування (-58 %), у виробництві машин та устаткування (-47,6 %), у виробництві електричного, електронного та оптичного устаткування (-28,8 %). Це було обумовлено фінансовою кризою, яка вплинула на масштаби реалізації продукції. У 2010 р. падіння вітчизняного промислового виробництва, у тому числі й у машинобудівному комплексі, припинилося, у січні-квітні 2010 р. приріст промислової продукції машинобудування до січня-квітня 2009 р. склав 28 в. п., у тому числі у

виробництві машин та устаткування - 17,9 %, у виробництві електричного, електронного та оптичного устаткування - 13,5 %, у виробництві транспортних засобів та устаткування - 51,2 %.

Зважаючи на необхідність значного оновлення основних засобів підприємств машинобудування, необхідність збільшення частки високотехнологічної цінності з більш високим умістом доданої вартості, а також зменшення імпортозалежності галузі, що потребує значних коштів, необхідним є покращення інвестиційного стану галузі та фінансового стану підприємств цього виду промислової діяльності. Протягом 2002-2007 рр. інвестиції в основний капітал (ОК) галузі збільшувалися, крім 2005 р., а в 2008 р. обсяги інвестицій в ОК скоротилися на 5,9 %, скорочення обсягів інвестицій на підприємствах машинобудування за січень-вересень 2009 р. було найбільшим по промисловості (53,7 %) (табл. 3).

Таблиця 3. - Інвестиції в основний капітал машинобудування в 2002-2008 рр. [3]

Роки	Інвестиції в основний капітал, млн грн	Динаміка, у % до відповідного періоду попереднього року	Структура, у % до всієї промисловості
2002	1024	106,1	6,8
2003	1646	154,7	8,3
2004	2268	120,4	8,1
2005	2251	86,2	6,4
2006	3653	149,6	8,2
2007	5340	130,3	8,3
2008	6189	94,1	8,1

Обсяги прямих іноземних інвестицій у машинобудування з початку 2002 р. до січня 2010 р. збільшилися з 423,9 до 1094,1 млн дол. США, але в структурі промисловості на початок 2010 р. їх частка є найнижчою (12,1 %), тоді як за іншими роками періоду вона коли-

валася від 12,6 до 17,8 відсотків (табл. 4). Необхідними є заходи щодо покращення інвестиційного клімату та залучення додаткових інвестиційних ресурсів у галузь, зважаючи на необхідність реструктурування підприємств та зменшення імпортозалежності галузі.

Таблиця 4. - Прямі іноземні інвестиції в економіку України, млн дол. США [3]

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Промисловість	2063,2	2443,6	2821,5	3394,1	3867,1	5169,2	6111,1	8004,1	8052,6	9021,6
Машинобудування	302,6	423,9	473,2	603,4	657,1	759,3	965,9	1013,1	1016,9	1094,1

Динаміка змін фінансової стійкості підприємств машинобудування, розрахована на основі трикомпонентного показника типу фінансової стійкості, є стабільно нестійкою, що може вплинути на їх стабілізацію в майбутньому, можливість формувати запаси й вит-

рати, здійснювати інвестиції в розвиток підприємств для формування конкурентних переваг (табл. 5). Для покриття запасів і витрат підприємствам машинобудування необхідно залучити власні оборотні кошти, довгострокові позикові кошти, поточні зобов'язання й доходи майбутніх періодів.

Таблиця 5. - Розрахунок трикомпонентного показника типу фінансової стійкості підприємств машинобудування, млн грн [4]

№ п/п	Показники	Роки 2008
1.	Власний капітал	61202,1
2.	Забезпечення наступних витрат і платежів	782,2
3.	Необоротні активи	61856,2
4.	Наявність власних оборотних коштів (1+2-3)	128,1
5.	Довгострокові зобов'язання	19995,7
6.	Наявність власних і довгострокових позикових коштів для формування запасів і витрат (4+5)	20123,8
7.	Поточні зобов'язання	70832,2
8.	Доходи майбутніх періодів	269,3
9.	Загальна величина основних джерел коштів для формування запасів і витрат (6+7+8)	91225,3
10.	Загальна величина запасів і витрат	31113,6
11.	Надлишок (+), брак (-) власних оборотних коштів (4-10)	- 30985,5
12.	Надлишок (+), брак (-) власних оборотних і довгострокових позикових коштів для формування запасів і витрат (6-10)	- 10989,8
13.	Надлишок (+), брак (-) загальної величини основних джерел коштів для формування запасів і витрат (9-10)	60111,7
14.	Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості (1 (ряд. 11), 2 (ряд. 12), 3 (ряд. 13))	0, 0, 1

За січень-листопад 2009 р. кількість прибуткових підприємств галузі зменшилася на 10,3 % порівняно з відповідним періодом минулого року. Рентабельність операційної діяльності підприємств машинобудування в 2008 р. становила 2,9 %, що є нижчим, ніж у середньому по промисловості (4,9 %), найвища операційна рентабельність - у виробництві електричного, електронного та оптичного устаткування (5,8 %). Середня рентабельність діяльності підприємств машинобудування за період 2004-2007 рр. також була вкрай низькою - від 1,1 до 2,4 %, а в 2008 р. узагалі була від'ємною (-0,6 %).

У 2008 р. порівняно з 2007 р. кількість підприємств машинобудування, що займалися інноваційною діяльністю, зменшилася з 345 до 327 (у т. ч. кількість підприємств, що реалізували інноваційну споживчу цінність, скоротилася з 212 до 162). Обсяг реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції скоротився з 18,2 % (2005 р.) до 16,8 % (2008 р.). Фінансування інноваційної діяльності галузі в 2008 р. відбувалося за рахунок власних коштів підприємств (76,7 %), кредитів (10,8 %), коштів вітчизняних інвесторів (5,6 %), Держбюджету (4,0 %), зарубіжних інвесторів (2,0 %), а також місцевих бюджетів (0,2 %) та інших джерел (0,6 %). Оскільки фінансування інноваційної діяльності відбувається переважно за власні кошти підприємств, а також за рахунок кредитів, вкрай важливим є відновити ліквідність підприємств галузі, що знизилася внаслідок фінансової кризи, та розробити механізми активізації

кредитування банками реального сектора економіки. З метою прискорення технологічних нововведень у машинобудуванні доцільним є використання корпоративного венчурингу (партнерства між крупними та малими підприємствами). Корпоративний венчуринг сприятиме поєднанню переваг швидкого реагування на зміни ринку та впровадження нових технологій малих підприємств і збільшенню комерційного, фінансового і технічного потенціалу крупних компаній. Реалізація інноваційної політики з використанням корпоративного венчурингу є дієвим засобом досягнення стратегічних цілей.

Глобальні довгострокові світові тенденції розвитку в економічній та технологічній сферах, що намітилися сьогодні, значною мірою визначатимуть розмір та структуру, основних лідерів та технологічний облік існуючих і майбутніх світових ринків. У 2020 році в розвинених країнах машинобудівними підприємствами вироблятиметься більше половини всієї створюваної цінності переробної промисловості; прогнозується підвищення ролі машинобудування у формуванні активної частини основного капіталу. Зміна структури машинобудівного комплексу в розвинених країнах буде відбуватися в напрямку підвищення відсотка продукції електронного машинобудування при одночасному скороченні виробництва металовиробів, металообробки й частково транспортного устаткування. Підвищиться ефективність машинобудівного виробництва (домінування якісних показників над кількісними), що підтвер-

джується зіставленням динаміки витрат ресурсів й ефективності їх використання в машинобудуванні

США, Німеччини, Японії протягом останніх двадцяти років ХХ ст. (табл. 6).

Таблиця 6. - Витрати ресурсів та ефективність їх використання в машинобудівному комплексі США, Німеччини, Японії [5, с. 144]

Найменування	США		Німеччина		Японія	
	Темпи зростання (зниження) за період (індекси)					
	1980 – 2000 рр.	2000 – 2020 рр.	1980 – 2000 рр.	2000 – 2020 рр.	1980 – 2000 рр.	2000 – 2020 рр.
Обсяг виробництва	226	245	142	175	189	230
Чисельність зайнятих	87	84	96	90	100	95
Основний капітал	168	200	129	147	195	215
Продуктивність праці	260	292	148	194	189	242
Капіталоозброєність праці	193	236	135	163	195	226
Капіталоємність продукції	74	81	91	84	104	93

Основні заходи технологічної модернізації машинобудування в Україні повинні включати зростання техніко-економічної ефективності (зокрема, продуктивності) нових видів машин та устаткування; подальше розширення сфери електронної автоматизації виробничих процесів; розповсюдження енергозберігаючих технологій; підвищення частки устаткування для мало-відхідних та безвідхідних технологічних процесів; підвищення частки устаткування для екологічно чистих технологічних процесів; впровадження устаткування для технологічних процесів на базі біотехнологій, мембранних технологій, молекулярних, фотонних, радіаційних, лазерних методів та ін.; більш широке розповсюдження гнучких технологій; використання переваг інтеграції машинобудівного виробництва на рівні світової економіки.

У структурі доданої вартості машинобудівного комплексу світу за період 2000-2008 рр. зменшилася частка промислових країн та збільшилася питома вага країн, що розвиваються. Так, за дивізіоном "виробництво машин та устаткування" частка промислових країн зменшилася з 87,4 до 76,1 %, а частка країн, що розвиваються, збільшилася з 12,6 до 23,9 %; за дивізіоном "офісне, бухгалтерське й комп'ютерне обчислювальне устаткування" зменшилася частка промислових країн з 88,9 до 83,2 % та збільшилася частка країн, що розвиваються, з 11,1 до 16,8 %; за дивізіоном "електричні машини й апарати" зменшилася частка промислових країн з 81,5 до 60,3 % та збільшилася частка країн, що розвиваються, з 18,5 до 39,7 %; за дивізіоном "радіо-, телевізійне й комунікаційне устаткування" зменшилася частка промислових країн з 88,4 до 84,3 % та збільшилася частка країн, що розвиваються, з 11,6 до 15,7 %; за дивізіоном "медичні, точні й оптичні інструменти" зменшилася частка промислових країн з 89,6 до 82,3 % та збільшилася частка країн, що розви-

ваються, з 10,4 до 17,7 %; за дивізіоном "автомобілі, трейлери й напівпричепи" - зменшилася частка промислових країн з 84,6 до 73,2 % та збільшилася частка країн, що розвиваються, з 15,4 до 26,8 %. У структурі доданої вартості промислових країн комплексу найбільшу частку утворюють країни ЄС-15, Східно-Азійські країни та країни Північної Америки, причому відбувається переміщення доданої вартості за окремими дивізіонами від ЄС-15 на користь Східно-Азійських країн. Також відбувається збільшення доданої вартості країн СНД. У структурі країн, що розвиваються, відбувається збільшення доданої вартості за всіма дивізіонами, окрім комунікаційного устаткування. Вищенаведені світові тенденції в цілому дають можливість зробити висновок про безумовно інтенсивний характер розвитку машинобудування провідних індустріальних країн світу в перспективі.

На тлі зростання промислового виробництва в цей період відбулось суттєве, порівняно з іншими видами промислової діяльності, нарощування машинобудування - виду промислової діяльності, який характеризується виробництвом продукції з високою часткою доданої вартості. Так, за цей період обсяг виробництва в машинобудуванні збільшувався в середньому на 15,8 % щороку і за підсумком 2007 року більш ніж утричі перевищив рівень 2000 року. Крім того, спостерігалась позитивна тенденція до нарощування частки машинобудування як у промисловості, так і в цілому по економіці.

Слід зазначити, що темпи зростання в інноваційних підвидах вітчизняного машинобудування за період 2005-2007 років були також достатньо високими та перевищували зростання в багатьох високорозвинутих країнах Європи та світу. Але динаміка розвитку цієї групи країн у цьому випадку не може бути орієнтиром для України.

Таблиця 7. - Порівняння частки машинобудування України з країнами світу, %

Частка машинобудування	Україна				США	Німеччина	Франція	Чехія	Польща	Угорщина	Туреччина	Словаччина
	Роки											
	2005	2006	2007	2008								
Частка машинобудування в структурі випуску промисловості	13,5	14,4	15,9	15,6	30,5	42,3	27,2	29,4	16,7	39,0	14,4	20,6
Частка машинобудування в структурі випуску по економіці в цілому	7,2	7,5	8,2	8,0	15,7	9,6	4,8	9,0	3,9	9,2	3,4	6,2

Великі машинобудівні комплекси розвинених країн уже зайняли свої ніші на ринках, тому їх розширення стримувалось темпами розвитку світових ринків. Водночас країни, що розвиваються, та країни, які не так давно стали членами ЄС, демонстрували вищі за вітчизняні темпи розвитку машинобудівного комплексу, тим самим займаючи ще вільні сегменти світового ринку. Як наслідок, українське машинобудування, зважаючи на сформоване відставання в розвитку, прогало конкурентну боротьбу іншим країнам, що розвиваються.

Висновки

Таким чином, перспективними напрямками технологічної модернізації машинобудування з метою підвищення створюваної споживчої цінності є реалізація ряду заходів: необхідно передбачити захист внутрішнього ринку від недоброочинної конкуренції іноземних товаровиробників; сприяти розвитку ключових високотехнологічних виробництв у тих галузях машинобудівного комплексу, де конкуренція має домінуючу роль (серед напрямів технологічного розвитку машинобудівного комплексу - це технології, що знижують експлуатаційні витрати та ІКТ-технології для машинобудування); налагодити інтеграцію між наукою й виробництвом, оскільки підприємства вичерпали конкурентний потенціал розвитку створюваної цінності.

З метою прискорення технологічних нововведень у машинобудуванні доцільним є використання корпоративного венчурингу (партнерства між крупними та малими підприємствами). Можливості розширеного відтворення машинобудівного комплексу України є обмеженими, що обумовлено й значним браком власних оборотних і довгострокових позикових коштів, і

необхідністю передбачити заходи щодо відновлення ліквідності підприємств комплексу за допомогою кредитних механізмів та бюджетних асигнувань. Переважна частка попиту на ринку на товари машинобудування покривається за допомогою імпорту, актуальними є механізми імпортозаміщення та відповідне зниження чутливості української економіки до цінових тенденцій зовнішніх ринків; проведення гнучкої політики міжнародного співробітництва, що поєднує реалізацію спільних проектів, участь у технологічних ланцюгах, закупівлю комплектуючих і технологій. Загальна стратегія розвитку для машинобудування в Україні має передбачати стимулювання розташування замкнених процесів створення цінності всередині країни, перш за все високотехнологічних виробництв, що дозволить збільшити кількість робочих місць, підвищити продуктивність праці та рівень життя населення країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Капітальні інвестиції за 2005-2009 рр. // Статистичні бюлетені за 2005-2009 рр. - К. : Держкомстат, 2005-2009.
2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Моніторинг макроекономічних та галузевих показників // Міністерство економіки. - 2009. - Серпень. - С. 102.
4. Діяльність підприємств-суб'єктів підприємницької діяльності // Державний комітет статистики України : стат. зб. - К. : Держкомстат, 2009. - 240 с.
5. Мировая экономика: прогноз до 2020 года / [под ред. А. А. Дынкина]. - М. : Магистр, 2007. - 420 с.

© К. Беззін

УДК 005.52:005.336:336.153.1:332.1

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО ЗМІСТУ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

ВІКТОРІЯ БОРОНОС,

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Сумського державного університету

ІННА КАРПЕНКО,

аспірант кафедри фінансів Сумського державного університету

У статті уточнено поняття "фінансовий потенціал регіону"; на основі системного підходу виділено основні властивості фінансового потенціалу регіону як системи; визначено його структуру й досліджено взаємозв'язок між складовими елементами; обґрунтовано необхідність формування механізму ефективного використання фінансового потенціалу регіону, розглянута комплексна методика оцінки фінансового потенціалу.

Ключові слова: формування, оптимізація, комплексна оцінка, фінансовий потенціал, ефективність використання, прогнозування потенціалу.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки все більше підвищується роль фінансової системи як одного з основних способів відображення взаємовідносин між господарюючими суб'єктами на основі використання загального еквівалента - грошей.

У зв'язку із цим в економічній літературі сьогодні широко використовується категорія "фінансовий потенціал", що розуміється як відображення фінансових можливостей розвитку держави, регіонів, фірм, домогосподарств. Переважно її дослідження проводяться